

УДК 378.147.011.3-051:811.161.2:81'24
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2026-113-10>

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНА ОСОБИСТІТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Рускуліс Лілія Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови, літератури та методики навчання
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ruskulis_lilya@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2293-5715

Родіонова Інна Григорівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
rodiof2015@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3020-8764

Дімірова Найна Юріївна,
вчитель англійської мови
Миколаївський ліцей № 28
nainakosykk@gmail.com
orcid.org/0009-0009-5422-7108

У статті осмислено роль мови як базового інструменту мислення, спілкування особистості та як ключового чинника формування національної ідентичності народу. Окреслено мету мовної освіти у підготовці студентів-філологів в контексті сучасних суспільних викликів і потреб українського освітнього простору.

У ході дослідження доведено тезу про умовність вивчення мовної особистості поза національним контекстом, оскільки вона є національно зумовленим феноменом, що відображає специфіку світогляду та мовленнєвої поведінки носія мови. Обґрунтовано доцільність розмежування понять мовна особистість і національно-мовна особистість, а також на ролі лінгвокогнітивного рівня у формуванні національно-культурної специфіки мовної особистості.

З'ясовано, що національно-мовна особистість учителя української мови і літератури є визначальним лінгводидактичним явищем сучасної освіти, що інтегрує мовну компетентність, національно-культурну ідентичність, ціннісні орієнтири та професійну діяльність педагога. Її формування передбачає не лише ґрунтовне володіння нормами української мови, а й глибоке усвідомлення мови як носія духовного досвіду народу та засобу передавання національних смислів.

Установлено, що цілеспрямована підготовка майбутніх учителів української мови і літератури має ґрунтуватися на поєднанні лінгвістичних, культурологічних і аксіологічних підходів, що забезпечує розвиток професійно значущих мовленнєвих умінь і національної свідомості, сприяє становленню вчителя, здатного ефективно реалізовувати освітні завдання, орієнтуватися в сучасному соціокультурному просторі та формувати мовну й громадянську позицію учнів.

У **висновках** наголошено, що важливим завданням сучасної вищої освіти є формування національно-мовної особистості вчителя, здатного до володіння українською мовою на високому рівні, її адекватного використання в різних комунікативних ситуаціях. Визначено ключові напрями цього процесу: самовдосконалення мовця, усвідомлення значущості залучення до українського культурного дискурсу та формування мовної й національно-мовної картини світу.

Ключові слова: мовна особистість і національно-мовна особистість, мовна картина світу, лінгвістична компетентність, лінгвокреативність, лінгводидактика.

**THE NATIONAL LINGUISTIC PERSONALITY
OF THE FUTURE TEACHER OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE
AS A PHENOMENON OF MODERN LINGUODIDACTICS**

Ruskulis Liliya Volodymyrivna,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Ukrainian Language, Literature and Teaching Methods
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
ruskulis_lilya@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2293-5715

Rodionova Inna Grigorivna,
Candidate of Sciences in Philology, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language,
Literature and Teaching Methods
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
rodiof2015@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3020-8764

Dimirova Naina Yuriivna,
English teacher
Nikolaev Lyceum № 28
nainakosykk@gmail.com
orcid.org/0009-0009-5422-7108

The article examines the role of language as a fundamental tool of thinking and personal communication, as well as a key factor in shaping the national identity of a people. The purpose of language education in the training of philology students is outlined in the context of contemporary social challenges and the needs of the Ukrainian educational space.

The study substantiates the thesis that the investigation of a linguistic personality outside the national context is conditional, since it is a nationally determined phenomenon reflecting the specific worldview and speech behavior of a language speaker. The expediency of distinguishing between the concepts of linguistic personality and national linguistic personality is justified, with particular emphasis placed on the role of the linguocognitive level in shaping the national and cultural specificity of a linguistic personality.

It is established that the national linguistic personality of the teacher of Ukrainian language and literature is the defining linguodidactic phenomenon in modern education, integrating linguistic competence, national and cultural identity, value orientations, and the professional activity of the educator. Its formation involves not only thorough mastery of the norms of the Ukrainian language but also a deep awareness of language as a bearer of the spiritual experience of the people and a way of conveying national meanings.

The research shows that the purposeful training of future teachers of Ukrainian language and literature should be based on a combination of linguistic, cultural, and axiological approaches, which ensures the development of professionally significant communicative skills and national consciousness and contributes to the formation of a teacher capable of effectively implementing educational objectives, navigating the modern sociocultural space, and shaping students' linguistic and civic positions.

The conclusions emphasize that an important task of modern higher education is the formation of a national linguistic personality of the educator, capable of a high level of proficiency in the Ukrainian language and its appropriate use in various communicative situations. The key directions of this process are identified as self-improvement of the speaker, awareness of the importance of engagement in Ukrainian cultural discourse, and the formation of a linguistic and national linguistic worldview.

Keywords: *linguistic personality and national linguistic personality, linguistic worldview, linguistic competence, linguistic creativity, linguodidactics.*

Мова для людини – основний інструмент мислення й спілкування, самопізнання й самоусвідомлення. Для кожного народу мова – його культурний код, історична пам'ять, яка об'єднує покоління й формує національну ідентичність. Для студента-філолога, майбутнього конкурентоспроможного вчителя української мови і літератури, мова – ключ до

формування компетентного фахівця, з одного боку, й джерело усвідомлення її культурного феномену, історії та розвитку – з іншого, оскільки «нині особливо значущим для закладів освіти є формування громадянина України – національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, а національна свідомість особистості залежить від рівня сформованості в неї

компетентностей, пов'язаних зі знаннями про культурні традиції, звичаї, цінності, з виробленими вміннями розкодовувати, усвідомлювати й використовувати у власній мовленнєвій практиці важливі національні смисли як колективні й індивідуальні маркери (Нікітіна, Кравчук, Карлова, 2023: 281–282).

Сьогодні українське суспільство потребує вчителя нової формації, який орієнтується в культурному й міжкультурному просторі, досліджує, інтерпретує магістральні цінності духовної культури свого народу, має розвинуті мовленнєві вміння, тобто є сформованою мовною особистістю (далі – МО), адже мета мовної освіти – «формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка уміє орієнтуватися в потоці різноманітної, нерідко суперечливої інформації і спроможна вільно, у неповторній мовленнєвій формі виражати власну позицію патріота і громадянина стосовно певних життєвих явищ...» (Скуратівський, 2002: 4).

Розлогий екскурс в історію формування поняття МО здійснила Л. Струганець (Струганець, 2012: 175–176), схарактеризувавши два підходи в україністиці кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – психолінгвістичний і шлях, зумовлений вивченням мови художньої літератури. Науковиця, аналізуючи психологічний аспект, зацентувала на важливості досліджень О. Потебні щодо проблем психологічних особливостей мовця; баченні національності як найголовнішої ознаки в мові Д. Овсянко-Куликовського; образу «психічного Я» та рідномовного обов'язку в працях І. Огієнка. Другий аспект – вивчення мови художньої літератури – в дослідниці представлено іменем І. Франка, який висвітлював проблеми МО, мовної індивідуальності, мовної діяльності. Окрім цього, Л. Струганець звертає увагу на третій – лінгводидактичний аспект, – зумовлений закономірностями навчання мови, який усебічно розкрито в працях А. Богуш, М. Вашуленка, С. Єрмоленко, Л. Мацько, В. Мельничайка, М. Пентилюк, О. Семенов та ін.

Поняття МО в сучасному науковому просторі схарактеризовано усебічно. Попри актуальність його в сучасних лінгвістичних і лінгводидактичних студіях, наразі воно не має єдиного трактування. Зокрема, М. Пентилюк вважає, що МО – це високорозвинена особистість, носій «національно-мовленнєвої, загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним запасом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує набуті полікультурні знання, мовленнєві вміння і навички» (Пентилюк, 2014: 294), наголошуючи, що «мовна особистість – це насамперед соціальне явище, вона пов'язана із соціально-культурно-етнічною сферою суспільства» (Пентилюк, 2014: 294). Ф. Бацевич під МО розуміє індивіда,

який «володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності» (Бацевич, 2009: 212). Суголосною є думка А. Загнітка, який наголошує на обов'язковому врахуванні в процесі продукування й розуміння особистістю текстів ще й комунікативної настанови; естетичного навантаження; психологічного ефекту тощо. Учений підкреслює, що МО – це поєднання в особі мовця: а) мовної компетенції, б) прагнення до творчого самовияву, в) вільного, автоматичного здійснення усебічної мовленнєвої діяльності (Загнітко, 2017: 26). Нам імпонують думки Л. Мацько, яка вбачає в МО «узагальнений образ носія мовної свідомості, національної мовної картини світу, мовних знань, умінь і навичок, мовних здатностей і здібностей, мовної культури і смаку, мовних традицій і мовної моди» (Мацько, 2006: 3). Повністю погоджуємося з думкою Л. Рускуліс, яка з огляду на формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови переконує, що це «високоосвічена особистість, яка досягла високого рівня мовної свідомості, має ґрунтовні знання з мовознавчих дисциплін, характеризується високим рівнем лінгвокомпетентності, досконало володіє нормативним мовленням, виявляючи лінгвокреативність, глибоко поважає українську мову й має переконливо сформовану українськомовну стійкість, національну мовну свідомість і гідність» (Рускуліс, 2018: 153–154).

Українські науковці (А. Богуш, Ф. Бацевич, Ж. Горіна, О. Горошкіна, С. Єрмоленко, А. Загнітко, А. Нікітіна, М. Пентилюк, Л. Рускуліс, О. Семенов, Т. Симоненко та ін.) детально описали трирівневу модель МО, яка охоплює:

1. Вербально-семантичний рівень – ступінь оволодіння мовою, що базується на окремих словах.

2. Когнітивний (лінгвокогнітивний, тезаурусний) рівень репрезентовано основними одиницями (поняття, концепти). На фоні культури етносу можливою стає характеристика мовної картини світу сучасного мовця.

3. Третій – найвищий рівень – мотиваційно-прагматичний, який охоплює характеристику мотивів, визначених комунікативною ситуацією (Горіна, 2011: 94–102; Горошкіна, 2013: 120–124; Єрмоленко, Мацько, 1994: 28–33; Загнітко, 2017: 28; Нікітіна, 2015: 91–97; Рускуліс, 2018: 142)

Заслуговує на увагу думка Л. Мацько, яка, наголошуючи на необхідності комуніканта досягнути мотиваційно-прагматичний рівень, пропонує п'ять етапів розвитку її:

1. Етап мовної правильності представлений обсягом шкільного курсу української мови.

2. Етап інтеріоризації – сформованість усного й писемного мовлення, вміння вільно спілкуватися й правильно висловлювати думки.

3. Етап насиченості мовою – формування культури мовлення особистості.

4. Етап адекватного вибору – дотримання критеріїв точності мовлення, логічності висловлювань відповідно до мети й завдань спілкування.

5. Етап оволодіння фаховою метамовою – опанування терміносистеми обраного фаху (Мацько, 2009:63–65).

Усі етапи є взаємопов'язаними. Для студента-філолога важливим є завершальний, п'ятий етап, бо, як констатує Л. Рускуліс, «у вищій школі отримуємо особистість, яка здатна зреалізувати себе в комунікації, володіє ґрунтовними лінгвістичними знаннями й мобільно ними оперує, усвідомлює себе носієм української мови й культури, непохитно проявляє українськомовну стійкість у всіх ситуаціях, має мовне чуття й готова створювати власну думку засобами мови» (Рускуліс, 2018: 158).

Поняття МО нерозривне з поняттям «мовна свідомість», яка є «механізмом засвоєння мови під час вивчення мовознавчих дисциплін на усіх мовних рівнях (висока культуромовна відповідність фахівця), механізмом мовленнєвої діяльності в соціокультурно-мовленнєвому контексті (чуття мови, любов і повага до неї), що забезпечує процеси сприйняття, розуміння й породження мовлення» (Селігей, 2012:137); «психічним утворенням, формою свідомості, що містить знання, почуття, оцінки стосовно мови та мовної дійсності, це усвідомлення мови як цінності» (Романченко, 2019: 107); із точки зору формування лінгвістичної компетентності здобувача вищої освіти – «механізм засвоєння мови під час вивчення мовознавчих дисциплін на усіх мовних рівнях (висока культуромовна відповідність фахівця) й механізм мовленнєвої діяльності в соціокультурно-мовленнєвому контексті (чуття мови, любов і повага до неї), що забезпечує процеси сприйняття, розуміння й породження мовлення» (Рускуліс, 2018: 68).

П. Селігей виокремлює чотири рівні мовної свідомості: нульовий; низький, середній та високий. Сформованість високого рівня характерна для тих, хто з пошаною ставиться до мови, знає мовні норми й дотримується їх, постійно самовдосконалюється й має сформовану мовну стійкість (Селігей, 2012: 28).

На важливості формування мовної стійкості зацентровує О. Ткаченко, заявляючи, що «сьогодні мовну стійкість визначають: зростання авторитету української мови, усвідомлення потреби спілкуватися й пізнавати світ засобами рідної мови, прагнення позбутися монополії суржику, турбота про високу культуру спілкування тощо» (Ткаченко, 2000: 16). Повністю погоджуємося й із міркуваннями О. Горошкіної, яка вбачає під мовною стійкістю «намір і поведінку мовця (групи мовців) неухильно послуговуватися своєю мовою в спілкуванні незалежно від того, якою мовою говорить

співрозмовник» (Горошкіна, 2020). Заслужують на увагу розвідки А. Нікітіної, що вияв мовної стійкості проявляється в «мові нормативній, літературній, що об'єднує націю, а також лінгвокраєзнавчим її складникам, у яких своєрідність мови особистості, її родини, місцевих громад» (Нікітіна, 2013: 89). Переконаливими є думки С. Єрмоленко, яка, аналізуючи психологічні чинники формування української МО, також виокремлює боротьбу з комплексом меншовартості; невпевненості; єдності мови й українознавчого світогляду (Єрмоленко, 2014). Нам імпонують погляди авторів монографії «Українська національна мовна особистість як феномен лінгводидактики: сучасні технології розвитку», що для зміцнення мовної стійкості, «яка є чинником національного пробудження й українськомовного ствердження народу, безперечно, головними є внутрішні джерела, що її живлять, зокрема національна традиція, національна свідомість та солідарність, національна культура» (Українська національна мовна особистість, 2024: 46).

Повністю погоджуємося з розвідками А. Романченка щодо проблеми національного компоненту в структурі МО, який «просякає» всі рівні організації її «нульовий рівень – загальнонаціональний мовний тип, перший рівень – світобачення, другий рівень – стійкий комплекс комунікативних параметрів щодо національно-культурної мотивованості» (Романченко, 2019: 91).

Можемо стверджувати, що вивчення феномену МО поза її національними особливостями є досить умовним, бо МО є передусім феноменом національним і репрезентується базовим національно-культурним прототипом носія певної мови, має конкретну особливість національного світогляду й мовленнєву поведінку. Нам імпонують думки науковців, що доцільним є «послуговуватися терміном «національно-мовна особистість» для характеристики національно свідомої української мовної особистості, а терміном «мовна особистість» – для аналізу загальних питань досліджуваної проблеми» (Котик, Павлюк, Височан, 2021: 99). Переконаливими є й слова А. Загнітка, який наголошує, що «лінгвокогнітивний рівень (тезаурус) збагачується шляхом пізнання світу, унаслідок чого поняття, оцінки конкретної мовної особистості перетинаються й переплітаються з етнопсихологічними, соціокорпоративними, національно-культурними властивостями, тому мовна особистість – власне-національний феномен... Національне охоплює всі структурні яруси мовної особистості» (Загнітко, 2017: 15).

Отже, проблема формування національно-мовної особистості (далі – НМО) є актуальною, тому вважаємо за необхідне з'ясувати теоретичні розвідки цього питання в наукових колах. Учені характеризують НМО як носія «рідної

мови, який не лише володіє сумою лінгвістичних знань (знає мовні поняття і відповідні правила чи репродукує мовленнєву діяльність), а саме той, у кого виробились, сформувалися навички активної роботи зі словом, той, хто вміє активно спілкуватися, досягати поставлених комунікативних цілей і намірів» (Мамчур, 2018: 75); національно свідому особистість, тобто носія «національної свідомості, рідної мови, культури, людина, яка володіє сукупністю знань, уявлень з мови та вміє творчо використовувати їх у різних видах мовленнєвої діяльності» (Кульчицький, 2011: 68); «особистість, якій властива ознака мовної стійкості, під якою розуміють намір і поведінку особистості, що скеровані на незалежне від мови співрозмовника користування певною мовою» (Романченко, 2019: 108–109). У межах вивчення феномену національно-мовної особистості Т. Магдич звертає увагу на поняття «національномовна свідомість» як «форма мовної свідомості, яка обіймає знання, почуття, оцінки й настанови щодо рідної (національної) мови та національної мовної дійсності, шанобливе та відповідальне ставлення до української мови як національної цінності» (Магдич, 2020: 169).

У сучасній вищій школі формування НМО майбутнього вчителя (викладача), за дослідженнями А. Нікітіної, спрямоване на:

- активізацію мотивації особистого національно-мовного вдосконалення;
- занурення в дискурс культурної спадщини української нації;
- вдосконалення навичок лінгводидактичного аналізу тестів – прецедентних феноменів (Нікітіна, 2015: 94).

Повністю погоджуємося з науковицею, оскільки тільки правильно дібраний мовний матеріал до занять уможливить репрезентацію всієї краси й багатогранності української мови, бо, як зацентує Л. Мацько, «не просто сума знань про мову, а сама мова в її гармонійному живому звучанні, лексичному й фразеологічному багатстві, сукупності й вишуканості граматичних форм та конституцій, стилістичному різноманітті має володарювати у школі й вищому навчальному закладі» (Мацько, 2006: 4). Суголосними є міркування О. Біляєва, який звертає увагу на поєднання лінгвістичної та національно-культурної площин у процесі підготовки здобувачів освіти. Науковець закликає до врахування мотивації та потреб, які спонукають молодь використовувати мову, рівня національної свідомості й формування національних інтересів і світоглядних орієнтацій (Біляєв, 2005: 27). Про мотивацію до вивчення української мови наголошує А. Нікітіна, виокремлюючи її як один із трьох параметрів, що характеризують НМО. Учена доводить, що важливими є комунікативний намір, потреба до спілкування й обміну думками. Окрім мотиваційного складника, з'ясовано

особливості когнітивного, в основі якого – формування національно мовної та наукової картини світу, що дозволяє моделювання уроку, заняття в закладі вищої освіти, та функційного, що репрезентує поняття лінгвокреативності майбутнього вчителя-словесника, здатність оволодіти як вербальними, так і невербальними засобами мови, якісне професійне спілкування й дотримання норм мовленнєвого етикету (Нікітіна, 2015: 94). Уважаємо, що в час російсько-української війни значно зросла мотивація до вивчення української мови не тільки в Україні, а й у світовому вимірі, бо вона стала символом боротьби за незалежність, символом незламності й нескореності. Її визнання, сприяння поширенню й вивченню за кордоном підвищує соціальну значущість.

Як висновок стверджуємо, що одним із завдань сучасної освіти є формування НМО сучасного здобувача вищої освіти, який на високому рівні володіє українською мовою, здатен послуговуватися нею відповідно до ситуації мовлення. Основними напрямками цього процесу є його самовдосконалення, розуміння необхідності занурення в дискурс української культури, формування мовної та національно-мовної картини сучасного мовця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2009. 376 с.
2. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2005. 180 с.
3. Горіна Ж. Лінгвокреативність у мовленнєвій репрезентації елітарної мовної особистості. *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. Луганськ, 2011. № 15(226). С. 94–102.
4. Горошкіна О. Соціокультурний контекст формування мовної особистості учня. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. Івано-Франківськ, 2013. Вип. 68. С. 120–124.
5. Горошкіна О. Формування в учнів ліцею мовної стійкості. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 5 березня 2020 р. Київ, 2020. С. 70–72. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719554/1/tezy_internet_konf_05_03_2020_gor.pdf (дата звернення: 26.01.2026).
6. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Дивослово*. 1994. № 7. С. 28–33.
7. Єрмоленко С. Я. Сучасна лінгвостилістика в інтегративній науковій парадигмі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. праць. Серія 8 : Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 5. С. 3–8. URL: <https://enpuihb.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ce6325c2-187b-4d6a-8ae0-bf1c709c582f/content> (дата звернення: 26.01.2026).

8. Загнітко А. Теорія лінгвоперсоналогії : монографія. Вінниця : Нілан-Лтд, 2017. 136 с.

9. Котик Т., Павлюк А., Височан Л. Національно-мовна особистість як мета полікультурної освіти в Україні. *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення* : зб. тез доп. міжнар. наук. конф. / відп. ред. Ж. Д. Горіна. Одеса : Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2021. С. 95–99.

10. Кульчицький В. Й. Проблема рідномовної компетенції в структурі духовно-практичної діяльності особистості. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. Житомир, 2011. Вип. 59. С. 68–71.

11. Магдич Т. Формування мовної особистості учнів ліцею як громадян з розвинутою національною свідомістю як лінгводидактична проблема. *Наукові записки БДПУ. Серія Педагогічні науки*. Бердянськ : БДПУ, 2020. Вип. 1. С. 164–175.

12. Мамчур Л. Формування мовної особистості в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». *Академічна культура дослідника в освітньому просторі Академічна культура дослідника в освітньому просторі* : зб. матеріалів міжнар. наук.-прак. конф., м. Суми, 17 травня 2018 р. / за ред. О. М. Семенов. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 74–78.

13. Мацько Л. Аспекти мовної особистості у проекції педагогічного дискурсу. *Дивослово*. 2006. № 7. С. 2–5.

14. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі : навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.

15. Нікітіна А. В. Педагогічний дискурс учителя-словесника : монографія. Київ : Ленвіт, 2013. 338 с.

16. Нікітіна А., Кравчук О., Карлова Т. Прецедентний феномен як засіб формування національної ментальності в процесі вивчення української мови. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Дрогобич, 2023. Вип. 69, т. 2. С. 280–285.

17. Нікітіна А. Характеристика національно-мовної особистості вчителя-словесника. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Серія : Педагогіка, психологія і соціологія. Красноармійськ : ДонНТУ, 2015. Вип. 2(17). С. 91–97.

18. Пентиліук М. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесника в контексті професійної підготовки. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань, 2014. Ч. 2. С. 290–297.

19. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу : комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 541 с.

20. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В. М., 2018. 420 с.

21. Селігей П. О. Мовна свідомість : структура, типологія, виховання. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 118 с.

22. Скуратівський Л. Концепція мовної освіти 12-річної школи (українська мова). *Українська мова і література в школі*. 2002. № 2. С. 4–10.

23. Струганець Л. Поняття «мовна особистість» в українському мовознавстві (історіографічний аспект). *Наукові записки ТНПУ. Серія : Мовознавство*. Вип. 2(21) 2011-1(22) 2012. С. 172–180.

24. Ткаченко О. Проблема мовної стійкості та її джере-ла. *Людина і політика*. 2000. № 2. С. 13–22.

25. Українська національна мовна особистість як феномен лінгводидактики : сучасні технології розвитку : монографія / С. Шевчук та ін.; за ред. С. Шевчук. Київ : Вид-во УДУ ім. М. Драгоманова, 2024. 179 с.

REFERENCES:

1. Batsevych, F. S. (2009). *Osnovy komunikatyvnoi lnhvistyky* [Fundamentals of Communicative Linguistics]. Kyiv : Akademiia [in Ukrainian].

2. Biliaiev, O. M. (2005). *Linhvodydaktyka ridnoi movy* [Linguistic didactics of the native language]. Kyiv : Heneza [in Ukrainian].

3. Horina, Zh. (2011). *Linhvokreatyvni u movlennievii reprezentatsii elitarnoi movnoi osobystosti* [Linguistic creativity in the speech representation of an elite speech personality]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*, 15 (226), 94–102 [in Ukrainian].

4. Horoshkina, O. (2013). *Sotsiokulturnyi kontekst formuvannia movnoi osobysti uchnia* [Sociocultural context of the formation of the student's linguistic personality]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Pedahohika*, 68, 120–124 [in Ukrainian].

5. Horoshkina, O. (2020). *Formuvannia v uchniv litseiu movnoi stiikosti* [Formation of linguistic stability in lyceum students]. *Proceedings from II Vseukrainska naukovopraktychna internet-konferentsiia "Kompetentnisno oriientovane navchannia : vyklyky ta perspektyvy"* – *The second All-Ukrainian Scientific-Practical Internet Conference "Competency-based learning : challenges and prospects"*. (pp. 70–72). Kyiv. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719554/1/tezy_internet_konf_05_03_2020_gor.pdf [in Ukrainian].

6. Yermolenko, S., & Matsko, L. (1994). *Navchalno-vykhovna kontsepsiia vyvchennia ukrainskoi (derzhavnoi) movy* [Educational concept of studying the Ukrainian (state) language]. *Dyvoslovo*, 7, 28–33 [in Ukrainian].

7. Yermolenko, S. Ya. (2014). *Suchasna lnhvostylistyka v intehratyvni naukovii paradyhmi* [Modern linguistic stylistics in an integrative scientific paradigm]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriia 8 : Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo)*, 5, 3–8. <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ce6325c2-187b-4d6a-8ae0-bf1c709c582f/content> [in Ukrainian].

8. Zahnitko, A. (2017). *Teoriia lnhvopersonolohii* [Theory of linguopersonality]. Vinnytsia : Nilan-Ltd [in Ukrainian].

9. Kotyk, T., Pavliuk, A., & Vysochan, L. (2021). *Natsionalno-movna osobystist yak meta polikulturnoi osvity v Ukraini* [National-linguistic identity as the goal of multicultural education in Ukraine]. *Proceedings from Mizhnarodna naukova konferentsiia "Ukrainska slovesnist u polikulturno-osvitnomu prostori sohodennia" - International Scientific Conference "Ukrainian literature in today's multicultural and educational space"*. (pp. 95–99). Odessa : Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

10. Kulchytskyi, V. Y. (2011). Problema ridnomovnoi kompetentsii v strukturі dukhovno-praktychnoi diialnosti osobystosti [National-linguistic identity as the goal of multicultural education in Ukraine]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu. Pedagogichni nauky*, 59, 68–71 [in Ukrainian].
11. Mahdych, T. (2020). Formuvannia movnoi osobystosti uchniv litseiu yak hromadian z rozvyneniou natsionalnomovnoiu svidomistiou yak lnhvodydaktychna problema [Formation of the linguistic personality of lyceum students as citizens with developed national linguistic consciousness as a linguodidactic problem]. *Naukovi zapysky BDPU. Pedagogichni nauky*, 1, 164–175 [in Ukrainian].
12. Mamchur, L. (2018). Formuvannia movnoi osobystosti v umovakh realizatsii Kontseptsii “Nova ukrainska shkola” [Formation of linguistic personality in the context of the implementation of the Concept “New Ukrainian School”]. O. M. Semenoh (Eds.), *Akademichna kultura doslidnyka v osvithomu prostori -Academic culture of the researcher in the educational space* : Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 74–78). Sumy : Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].
13. Matsko, L. (2006). Aspekty movnoi osobystosti u proektsii pedagogichnogo dyskursu [Aspects of linguistic personality in the projection of pedagogical discourse]. *Dyvoslovo*, 7, 2–5 [in Ukrainian].
14. Matsko, L. I. (2009). *Ukrainska mova v osvithomu prostori* [Ukrainian language in the educational space]. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
15. Nikitina, A. V. (2013). *Pedagogichnyi dyskurs uchytelia-slovesnyka* [Pedagogical discourse of a teacher-linguist]. Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].
16. Nikitina, A., Kravchuk, O., & Karlova, T. (2023). Pretsedentnyi fenomen yak zasib formuvannia natsionalnoi mentalnosti v protsesi vyvchennia ukrainskoi movy [Precedent phenomenon as a means of forming national mentality in the process of learning the Ukrainian language]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 69(2), 280–285 [in Ukrainian].
17. Nikitina, A. (2015). Kharakterystyka natsionalno-movnoi osobystosti vchytelia-slovesnyka [Characteristics of the national-linguistic personality of a teacher-linguist]. *Naukovi pratsi Vyshechoho navchalnogo zakladu “Donetskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet”*. Serii : Pedagogika, psykholohiia i sotsiologhiia, 2(17), 91–97 [in Ukrainian].
18. Pentyliuk, M. (2014). Movna osobystist maibutnogo vchytelia-slovesnyka v konteksti profesiinoi pidhotovky [Linguistic personality of a future language teacher in the context of professional training]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedagogichnogo universytetu*, 2, 290–297 [in Ukrainian].
19. Romanchenko, A. P. (2019). *Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu : komunikatyvni aspekty* [Elite linguistic personality in the space of scientific discourse : communicative aspects]. Odesa : Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova [in Ukrainian].
20. Ruskulis, L. (2018). *Metodychna systema formuvannia lnhvistychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy u protsesi vyvchennia movoznavchykh dysyplin* [Methodological system for the formation of linguistic competence of future teachers of the Ukrainian language in the process of studying linguistic disciplines]. Mykolaiv : FOP Shvets V. M. [in Ukrainian].
21. Selihei, P. O. (2012). *Movna svidomist : struktura, typolohiia, vykhovannia* [Linguistic consciousness : structure, typology, education]. Kyiv : Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia” [in Ukrainian].
22. Skurativskyi, L. (2002). Kontseptsiiia movnoi osvity 12-richnoi shkoly (ukrainska mova) [The concept of language education for 12-year school (Ukrainian language)]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 2, 4–10 [in Ukrainian].
23. Struhanets, L. (2012). Poniattia “movna osobystist” v ukrainskomu movoznavstvi (istoriohrafichnyi aspekt) [The concept of “linguistic personality” in Ukrainian linguistics (historiographic aspect)]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Movoznavstvo, 2(21)2011-1(22)2012, 172–180 [in Ukrainian].
24. Tkachenko, O. (2000). Problema movnoi stiikosti ta yii dzherela [The problem of language stability and its sources]. *Liudyna i polityka*, 2, 13–22 [in Ukrainian].
25. Shevchuk, S., Loboda, T., Dyiak, O., Vynohradova, Y., & Hlushchuk, S. (2024). *Ukrainska natsionalna movna osobystist yak fenomen lnhvodydaktyky : suchasni tekhnolohii rozvytku* [Ukrainian national linguistic personality as a phenomenon of linguistic didactics : modern technologies of development]. Kyiv : Vydavnytstvo UDU imeni Mykhaila Drahomanova [in Ukrainian].

